

Grŵp Enghreifftiau Tri - Sefydliadau a Chamau Gweithredu

Dylai camau gweithredu sy'n cael eu cymryd i helpu bioamrywiaeth fod yn seiliedig i'r graddau y bo hynny'n bosibl ar 6 amcan [Cynllun Gweithredu Adfer Natur](#) sydd wedi'u nodi er mwyn helpu i wrthdroi dirywiad bioamrywiaeth yng Nghymru. Felly, mae pob enghraifft yn cynnwys cyfeiriad at yr amcan/amcanion perthnasol. Dyma'r 6 amcan:

- **Amcan 1:** Ennyn a chefnogi cyfranogiad a dealltwriaeth er mwyn i fioamrywiaeth fwrw gwreiddiau yn y broses benderfynu ar bob lefel.
- **Amcan 2:** Diogelu rhywogaethau a chynefinoedd sydd o'r pwys mwyaf a'u rheoli'n well
- **Amcan 3:** Gwneud ein hamgylchedd naturiol yn fwy cydnerth drwy adfer cynefinoedd sydd wedi'u diraddio a chreu cynefinoedd
- **Amcan 4:** Mynd i'r afael â'r prif bwysau ar rywogaethau a chynefinoedd
- **Amcan 5:** Gwella ein tystiolaeth, ein dealltwriaeth a'n gwaith monitro
- **Amcan 6:** Rhoi fframwaith llywodraethu a chymorth ar waith i gyflawni'r amcanion.

Mae gwybodaeth fanylach am bob amcan ar gael [yma](#)

<u>Awdurdod Cyhoeddus</u>	<u>Cam Gweithredu Bioamrywiaeth</u>	<u>Gwybodaeth Ychwanegol</u>	<u>Amcan y Cynllun a gyflawnir gan y cam gweithredu</u>
<u>Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent</u>	Mae'r Awdurdod wedi cyhoeddi Blaengynllun Cydnerthedd Bioamrywiaeth ac Ecosystem sy'n nodi ei ymrwymiad i gynnal a gwella bioamrywiaeth. Roedd y cynllun yn cynnwys datblygu templed cyfweiliad Cynllun Gweithredu Ardal Gwasanaeth. Defnyddir y ddogfen i amlygu peryglon a chyfleoedd wrth gyflawni'r ddyletswydd adran 6 ledled meysydd gwasanaeth yr Awdurdod.	Mae enghreifftiau'n cynnwys amlygu dulliau rheoli tir amhriodol a chynyddu effeithlonrwydd adeiladau'r cyngor.	1, 5 a 6
<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Enwyd y Môr-wennol Fach fel blaenoriaeth yng nghynllun corfforaethol 2017 – 2022, ynghyd â rhai rhywogaethau allweddol eraill, ac mae gwaith i'w diogelu yn cael ei adrodd bob chwarter.	Mae'r Awdurdod Lleol yn rheoli'r unig nythfa o'r Môr-wennol Fach yng Nghymru, ac mae'n gweithio gyda gwirfoddolwyr o Grŵp y Môr-wennol Fach Gogledd Cymru (sy'n cynnwys trigolion lleol) er mwyn gwarchod y safle, rheoli a denu	1, 3, 5 a 6

		ymwelwyr, cwblhau gwaith ymchwil gwyddonol, a chofnodi data ar gyfer prosiect Bywyd+ yr UE i ddiogelu'r rhywogaeth yn y DU. Trwy'r dull rheoli hwn, roedd bron i draean o'r holl fôr-wenoliaid bach a fagwyd yn llwyddiannus yn y DU eleni wedi'u magu ar dwyni Gronant. Llwyddodd hyn i godi ymwybyddiaeth o fioamrywiaeth ac ennyn diddordeb y cyhoedd yn ardal yr Awdurdod Lleol. Creodd yr Awdurdod nifer o ffilmiau byr am y prosiect i gynorthwyo'r broses hon.	
<u>Cyngor Cymuned Tonyrefail a'r Cylch</u>	Wrth fynd ati i dorri'r glaswellt, mae'r glaswellt yn cael ei gasglu a'i symud er mwyn sicrhau nad yw'n cael effaith negyddol ar fioamrywiaeth trwy atal priddoedd rhag meithrin gormod o faethynnau a mygu planhigion.		3
<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Nodwyd bod bioamrywiaeth yn flaenoriaeth gorfforaethol yng Nghynllun Corfforaethol 2017 - 2022 y Cyngor er mwyn codi ymwybyddiaeth o'i phwysigrwydd. Yn sgil y pwyslais ar fioamrywiaeth yn y cynllun, penodwyd swyddog bioamrywiaeth llawn amser, ac ariannwyd cytundeb lefel gwasanaeth gyda Cofnod, y ganolfan cofnodion amgylcheddol lleol, gan sicrhau bod gan yr Awdurdod fynediad at ddata ar fywyd gwyllt at ddibenion cynllunio a gwaith prosiect. O ganlyniad, mae materion bioamrywiaeth yn cael eu hystyried yn ystod cyfnod cynnar unrhyw brosiect bellach, gan gynnwys adnewyddu safleoedd a llwybrau teithio llesol arfaethedig.	Mae'r aelod o staff llawn amser newydd wedi cynyddu'r gallu i gyflawni'r ddyletswydd adran 6 a chyrraedd targedau'r cynllun corfforaethol. Roedd yn bosibl defnyddio amser staff fel arian cyfatebol ar gyfer rhai ceisiadau diweddar am gyllid grant.	1, 5 a 6

<u>Cyngor Cymuned Goetre Fawr</u>	Sefydlu pwyllgor cynllunio newydd sy'n ystyried effaith amgylcheddol ceisiadau. Cyn haf 2019 roedd cyfarfodydd llawn y cyngor yn ystyried pob cais cynllunio. Oherwydd cyfyngiadau amser yn y cyfarfodydd hyn, roedd yn amhosibl ystyried effaith amgylcheddol ehangach unrhyw geisiadau. Felly, sefydlwyd pwyllgor cynllunio newydd sydd wedi hwyluso archwiliad manylach o gynigion cynllunio.	Mae'r materion sydd wedi'u hamlygu gan y Pwyllgor yn cynnwys: Atal tynnu gwrychoedd a choed (ac unrhyw ddifrod na ellir ei osgoi gan gyfarpar adeiladu) Effaith gwaith datblygu ar gyrsiau dŵr Llygredd posibl sy'n deillio o garthffosiaeth neu ddŵr ffo gwenwynig arall	6
<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Defnyddio dulliau amgen o reoli chwyn. Cyngor Sir Ddinbych oedd yr awdurdod lleol cyntaf yng Nghymru i brynu Foamstream M600 sy'n defnyddio cymysgedd ewyn organig a dŵr poeth i ladd chwyn. Nid yw'n wenwynig, ac mae modd defnyddio'r dull hwn ar safleoedd sensitif ac wrth ymyl dŵr, gan leihau effeithiau posibl ar bobl, bywyd gwyllt a'r amgylchedd.	Credir bod y dechnoleg hon yn ddiogel mewn amgylcheddau sensitif fel ardaloedd wrth ymyl cyrsiau dŵr. Hefyd, mae'n gost-ffeithiol (gan ei bod yn lleihau'r nifer o weithiau y mae angen rheoli chwyn bob blwyddyn). Mae'r defnydd o ddulliau newydd yn helpu i godi ymwybyddiaeth ac ennyn diddordeb y cyhoedd yn ardal yr Awdurdod Lleol mewn bioamrywiaeth a materion cysylltiedig. Mae costau'n cael eu hysgwyddo wrth brynu cyfarpar newydd, ond mae'r gost o ddefnyddio'r dull hwn yn debyg i gost dulliau eraill.	1, 2, 3 a 4
<u>Dŵr Cymru</u>	Mae Llywodraeth Cymru wedi ariannu Prosiect Cymru Gyfan PestSmart y Cwmni sy'n annog pobl i ystyried dulliau doethach o reoli chwyn, plâu ac afiechydon nad ydynt yn effeithio ar bobl, dŵr neu fywyd gwyllt.	Un fenter yw Cynllun Gwaredu Plaladdwyr 2020. Mae hwn yn gynllun gwaredu di-dâl a chyfrinachol ar gyfer ffermwyr, tyfwyr, ciperiaid, coedwigwyr a rheolwyr tir i waredu unrhyw blaladdwyr a chwynladdwyr sydd wedi darfod neu na ellir eu trwyddedu sy'n anodd neu'n ddrud eu gwaredu.	4 a 6

<u>Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)</u>	Mae CNC wedi integreiddio'r camau y mae'n bwriadu eu cymryd i gydymffurfio â'r ddyletswydd adran 6 yn ei Gynllun Corfforaethol (2017-22). Hwyluswyd hyn trwy lunio Natur Hanfodol sy'n datgan blaenoriaethau, cyfeiriad a dulliau gweithio'r sefydliad er mwyn helpu i lywio, blaenoriaethu a rhoi bioamrywiaeth ar waith.	Mae Natur Hanfodol yn nodi 6 maes blaenoriaeth, gan gynnwys <i>Buddsoddi yng ngwybodaeth a sgiliau ein staff</i>. Mae hyn yn cynnwys defnyddio'r arbenigedd hwn i gefnogi tirlfeddianwyr, arweinwyr busnes a grwpiau cymunedol. Er enghraifft, mae wedi rhentu SoDdGA glaswelltir ar dir isel a oedd mewn cyflwr gwael i grŵp o Sgowntiaid lleol. Ar ôl sefydlu cynllun rheoli gyda'r grŵp, mae'r safle yn cael ei reoli'n weithredol erbyn hyn, a darparwyd cyllid er mwyn clirio prysg, torri glaswelltir rhonc a rheoli Jac y Neidiwr. Mae'r cytundeb wedi arwain at fanteision bioamrywiaeth o safbwynt gwella cyflwr nodweddion y SoDdGA. Hefyd, mae wedi darparu safle i'r Sgowntiaid allu gwerysyla, chwarae gemau awyr agored a chwblhau prosiectau amgylcheddol sy'n arwain at fanteision iechyd a llesiant ar gyfer grwpiau lleol.	1, 3, 4 a 6
<u>Cyngor Sir Caerfyrddin</u>	Bydd yr Is-adran Gynllunio yn datblygu dull gweithredu cyson i sicrhau bod cadernid ecosystemau yn cael ei hyrwyddo fel rhan o'r system gynllunio ac fel rhan o'i gweithgareddau Cadwraeth, Blaengynllunio Mwynau a Rheoli Adeiladu.	Mae ecolegydd cynllunio'r Cyngor yn asesu ceisiadau cynllunio er mwyn sicrhau bod pob caniatâd sy'n cael ei roi yn dangos bod y Cyngor yn cyflawni ei ddyletswydd adran 6. Er enghraifft, roedd Cynllun Lliniaru Ecolegol ar gyfer Datblygiadau Harbwr Porth Tywyn yn mynd i'r afael â nifer o faterion: - dinistrio nythfa ystlum lleiaf o dan drwydded CNC - trawsleoli ymlusgiaid (neidr ddefaid a'r fadfall gyffredin) - gweithio y tu allan i'r tymor nythu adar	1 and 6

		- iawndal oddi ar y safle oherwydd colli cynefin mosaig agored ar dir a oedd wedi'i ddatblygu'n flaenorol, ar ffurf cyfraniad ariannol at y gost o reoli Gwarchodfa Natur Leol Morfa Berwig.	
<u>Dŵr Cymru</u>	Mae'r cwmni wedi treialu rôl Hyrwyddwyr Bioamrywiaeth ar gyfer ei fusnes dŵr gwastraff.	Gwirfoddolodd deuddeg o hyrwyddwyr bioamrywiaeth. Mae gwaith y gwirfoddolwyr wedi cynnwys plannu coed, bylbiau a hadau cynhenid; gwahanu tir sydd wedi'i neilltuo ar gyfer 'tyfiant gwyllt' ar safleoedd gweithredol a chreu cynefinoedd i annog adar, pryfed a mathau eraill o fywyd gwyllt i nythu a bridio. Mae rhai gwirfoddolwyr wedi gweithio gydag ysgolion lleol ac mae eraill wedi cynnwys sefydliadau fel yr RSPB, Bug Life a Coed Cadw.	1, 3 a 6
<u>Rhondda Cynon Taf</u>	Wrth fapio ei Gynllun Corfforaethol, nododd y Cyngor fod bioamrywiaeth yn un o'r meysydd sydd angen rhagor o bwyslais.	Arweiniodd hyn at gynnwys bioamrywiaeth yn yr Adroddiadau Perfformiad Corfforaethol blynyddol. Hefyd, cafodd cwestiwn ar fioamrywiaeth ei gynnwys yn yr Hunanwerthusiad Gwasanaeth a gwblhawyd gan bob Gwasanaeth Cyngor yn 2017, gan ddarparu gwaelodlin fel bod modd i'r Awdurdod bwysu a mesur ei berfformiad yn y blynyddoedd i ddod. Hefyd, bydd hyn yn cynorthwyo'r Cyngor i baratoi ei adroddiad cydymffurfiaeth adran 6.	1, 5 a 6
<u>Cyfoeth Naturiol Cymru</u>	Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) wedi creu swydd barhaol, newydd trwy ei broses dylunio sefydliadol, sef uwch swyddog prosiect rhywogaethau estron goresgynnol.	Bydd y gwaith hwn yn helpu i sicrhau bod prosesau rheoli ac effeithiau rhywogaethau estron goresgynnol yn cael eu hystyried ar bob lefel o'r sefydliad. Mae wedi codi proffil rhywogaethau estron goresgynnol a materion bioamrywiaeth yn fewnol a	1, 3, 4 a 6

		chynyddu gallu CNC i ddylanwadu ar sefydliadau o'r tu allan. Bydd y gwaith yn helpu i sicrhau bod CNC yn batrwm ym maes bioddio gelwch, yn gwella'r broses o gydlynu gweithredoedd ac yn blaenoriaethu adnoddau.	
<u>Cyngor Sir Gâr</u>	Mae'r Cyngor wedi gweithredu cynllun plannu ar gyfer cylchfan a fyddai'n gynaliadwy, yn rhad ac yn hawdd i'w gynnal a'i gadw.	Roedd y cynllun yn cynnwys plannu blodau peillio lluosflwydd yn lle rhai i'w plannu'n flynyddol, a arweiniodd at gostau llafur blynyddol is.	3
<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Yn 2019, bu'r Awdurdod yn gweithio gyda gwirfoddolwyr i adfer dau bwll ar gyfer llyffaint cefnfelyn, rhywogaethau adran 7 ¹ . Hefyd, cyflwynwyd anifeiliaid pori i'r ardal o amgylch y pyllau er mwyn rheoli llystyfiant a chreu cynefin addas. Cyfrifwyd 10 o linyddau griffit yno yn 2019.		2 a 3
<u>Cyngor Cymuned Pont-y-clun</u>	Mae'r Cyngor wedi'i ddynodi'n un sy'n Caru Gwenyn. Mae'n rhan o gynllun Cymru gyfan sy'n annog cymunedau a sefydliadau i gymryd camau cadarnhaol dros bryfed peillio.	Mae'r Cyngor yn defnyddio blodau peillio yn eu basgedi crog.	3
<u>Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)</u>	Mae rheolaeth CNC o Goedwig Clocaenog yn annog gwarchod y Wiwer Goch a'r glöyn byw Brith Perlog. Mae Clocaenog yn un o dair ardal ganolbwynt yng Nghymru ar gyfer gwarchod wiwerod coch. Mae CNC yn rheoli'r goedwig, mewn partneriaeth ag eraill, er mwyn helpu i warchod gwiwerod coch yn barhaus, er enghraifft trwy adael clwstwr/celli o goed pyrwydden Norwy heb eu tocio a chynnal coridorau cyswllt. Mae prosiect atgyfnerthu'r boblogaeth wrthi'n cael ei gynnal trwy ryddhau gwiwerod coch sydd wedi'u magu mewn caethiwed.	Mae arferion rheoli coedwigoedd penodol hefyd o gymorth i gynnal poblogaeth sylweddol o loynnod byw Brith Perlog sy'n magu ac yn symud rhwng clystyrau bach o laswelltir gwlyb a chorsydd ar hyd a lled y goedwig sy'n cynnwys planhigion bwyd larfal (Fioled y Gors).	2 a 3

<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Mae Cyngor Sir Ddinbych yn Awdurdod Lleol sy'n "Caru Gwenyn" <https://www.foe.cymru/cy/caru-gwenyn>. Cynhaliodd y Swyddog Bioamrywiaeth gystadleuaeth cynllunio logo "Bee Friendly Denbighshire" <https://www.denbighshirecountryside.org.uk/bee-friendly/>" oedd ar agor i holl ysgolion y sir. Daeth pedair ysgol i'r brig o blith y cannoedd a wnaeth gystadlu, ac mae'r Awdurdod bellach yn cynnal sesiynau yn yr ysgolion hynny sy'n canolbwyntio ar greu ardaloedd "Caru Gwenyn" ar eu safleoedd a defnyddio'r blodau gwyllt a dyfwyd fel rhan o'u prosiect "Life on the Verge".	Llwyddodd hyn i godi ymwybyddiaeth o'r dirywiad mewn pryfed peillio, eu hachrediad caru gwenyn, gan ennyn diddordeb cannoedd o blant ysgol fu'n rhan o'r prosiect. Mae gan yr awdurdod logo Caru Gwenyn erbyn hyn, a gaiff ei ddefnyddio ar bob safle sy'n cael ei reoli ar gyfer pryfed peillio yn y sir. Mae'r logo yn helpu i roi cyhoeddusrwydd i'r fenter hefyd.	1, 2 a 3
<u>Cyfoeth Naturiol Cymru</u>	Mae CNC wedi rhoi'r gorau i dorri'r glaswellt yn eu swyddfeydd ym Maes y Ffynnon gydol y gwanwyn a'r haf er mwyn annog bioamrywiaeth.	Mae hyn wedi arwain at flodau a thegeirianau, gan gynnwys rhai mathau prin, yn tyfu o amgylch y swyddfa, sydd yn ei dro wedi denu llu o bryfed gan gynnwys rhywogaethau gwahanol o loynnod byw a gwenyn. Prin yw'r gwaith cynnal a chadw, ac mae wedi cael effaith gadarnhaol ar gostau trwy ddefnyddio llai o'r peiriant torri gwair. Mae'n cynnwys manteision llesiant hefyd trwy gynnig lle braf i staff weithio neu gael hoe fach.	3

<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Rheoli lleiniau ymyl ffordd er budd bywyd gwyllt. Ymhlith y prosiectau cyfredol mae diweddarau'r polisi torri lleiniau ymyl ffordd er mwyn lleihau pa mor aml mae'n rhaid torri. Y polisi bellach yw un toriad y flwyddyn, gyda rhyw 1,820km (78%) o'r rhwydwaith lleiniau ymyl ffordd yn cael eu torri ar ôl 1 Awst er budd pryfed peillio ac er mwyn caniatáu i flodau gwyllt fwrw eu hadau.	Mae hyn wedi creu rhwydwaith o leiniau ymyl ffordd cost-effeithiol, diogel sy'n llawn bioamrywiaeth. Arbedion costau posib trwy newid o ddau doriad i un y flwyddyn.	2 a 3
<u>Cyngor Cymuned Pont-y-clun</u>	Mae'r Cyngor yn cefnogi ac yn cydweithio'n agos â Grŵp Amgylchedd Pont-y-clun	Roedd gweithgareddau'r Grŵp yn cynnwys gweithio gyda Llais y Goedwig <http://llaisygoedwig.org.uk/> (sefydliad coetir cymunedol) er mwyn hybu iechyd ardaloedd o goetir ar dir prydles y Cyngor. Hefyd, maen nhw wedi cymryd camau i reoli Clymog Japan a Jac y Neidiwr ar hyd afon Elai ac wedi trefnu teithiau gydag ecolegydd y sir fel bod trigolion yn gallu deall a gwerthfawrogi amrywiaeth yr ardal yn well.	1, 3 a 4
<u>Cyngor Sir Ddinbych</u>	Mae'r Awdurdod Lleol wedi llofnodi cytundeb lefel gwasanaeth gyda Cofnod, y ganolfan cofnodion amgylcheddol lleol, sy'n cyflenwi cofnodion amgylcheddol sy'n cael eu defnyddio wrth asesu ceisiadau cynllunio. Gan fod data o'r radd flaenaf bellach ar gael yn ogystal â chwiliadau cynllunio sy'n seiliedig ar gofnodion tacsonomi lleol (gan gynnwys rhywogaethau adran 7¹) wedi'u darparu gan y Ganolfan Cofnodion Amgylcheddol Lleol, mae hyn wedi annog prosesau symlach, cynnwys ystyriaethau bioamrywiaeth yn swyddogaethau'r Awdurdod Lleol ac arbed arian lle gallai achosion o fethu ystyried rhywogaethau gwarchodedig fod wedi arwain at erlyniad.	Costau caffael, ond arbedion posib gan fod yr Awdurdod Lleol yn gallu cynnig cyngor gwell ar brosiectau mewnol, ac i drigolion sydd wrthi'n gwneud cais am ganiatâd cynllunio.	1, 2 a 5

<u>Cyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen</u>	Dan eu cynllun dyletswyddau adran 6 mae'r Awdurdod yn gwella'r prosesau rheoli data fel bod GIS a phob data sy'n ymwneud â bioamrywiaeth, peryglon llifogydd, coridorau bywyd gwyllt ac ati, ar gael gyda'i gilydd yn hwylus i bob tîm.	Bydd y ffaith bod mwy a mwy o ddata ar gael yn ystod y cam cynllunio yn arwain at ddealltwriaeth well o effaith/manteision amgylcheddol prosiectau a gaiff effaith gadarnhaol ar benderfyniadau strategol a rhai bob dydd.	1 a 5
<u>Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot</u>	Mae gan yr Awdurdod raglen sy'n nodi'r safleoedd sy'n gymwys i fod yn Safleoedd o Bwysigrwydd er Cadwraeth Natur. Bydd pob safle yn cael ei asesu yn erbyn canllawiau cenedlaethol ac yn cael ei asesu o fewn 10 mlynedd.	Bydd y data a gesglir yn cael ei ddefnyddio i ddiweddarau'r haen QGIS a bydd y wybodaeth hon yn cael ei rhannu â Chanolfan Cofnodion Bioamrywiaeth y Ddeddwyrain.	5
<u>Cyngor Sir Gâr</u>	Cafwyd cyfarfod rhwng y Swyddfa Bioamrywiaeth ac athrawon mewn ysgol gynradd leol i drafod sut i reoli tir yr ysgol er mwyn gwella bioamrywiaeth.	Mae hyn wedi arwain at ardaloedd glaswelltir mwy amrywiol gyda mwy o rywogaethau yn gallu blodeuo am gyfnod hirach ar dir yr ysgol, gan greu mwy o gysyllteddau a chydnerthedd ecolegol a rhagor o gyfleoedd i addysgu am ecosystemau.	1 a 3
<u>Llywodraeth Cymru</u>	Mae'r National Biodiversity Network (NBN) wedi cael contract gan Lywodraeth Cymru i greu porth Cymru-benodol o rywogaethau estron goresgynnol ar NBN Atlas Cymru ar-lein.	Mae'r Porth yn cynnig cyfleuster unigryw i weld a chwilio am rywogaethau estron goresgynnol o ddiddordeb i Gymru. Mae'r Porth yn cynnwys dros 300 o rywogaethau tiriogaethol, dŵr croyw a morol sydd o ddiddordeb penodol i Gymru ac yn caniatáu i ddefnyddwyr chwilio a lawrlwytho achosion a dosbarthiad o rywogaethau fesul rhestr , naill ai'n unigol neu ar y cyd. Mae'r data ar gael yn rhad ac am ddim at ddefnydd anfasnachol, ac mae croeso i randdeiliaid ddiweddarau'r rhestr drwy ap iRecord neu ap	5

		Canolfan Cofnodion Amgylcheddol Lleol Cymru.	
<u>Prifysgol Caerdydd</u>	Trwy ddatblygu'r Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth, bydd tystiolaeth yn cael ei chynnwys mewn penderfyniadau bioamrywiaeth trwy nifer o gamau gweithredu - gan gynnwys rhannu data â Chanolfan Cofnodion Bioamrywiaeth y Ddeddwyrain a defnyddio staff a myfyrwyr sydd wedi cael hyfforddiant ecolegol i fynd ati'n wirfoddol i gasglu tystiolaeth am batrymau bioamrywiaeth ledled ystâd y Brifysgol.		5
<u>Dŵr Cymru</u>	Mae'r cwmni wedi cyflwyno Cynllun Cyllido Bioamrywiaeth er mwyn helpu sefydliadau dielw i gyflwyno prosiectau sy'n ceisio sicrhau buddion bioamrywiaeth o fewn ffiniau gweithredol y cwmni lle mae rhyw fath o gysylltiad â gweithgareddau Dŵr Cymru. Mae'r cwmni hefyd yn cefnogi camau bioamrywiaeth ar raddfa fach gan gymunedau lleol, trwy'r Gronfa Gymunedol .	Mae'r cynlluniau sydd wedi cael cefnogaeth y cynllun hwn yn cynnwys mentrau sy'n annog cymunedau i gynnal byd natur yn eu cyrsiau dŵr lleol; plannu clychau'r gog cynhenid mewn rhannau o Gaerdydd; cyflwyno gwelliannau i wlyptiroedd sy'n cael eu gwarchod yn y Gorllewin er mwyn targedu rhywogaethau estron goresgynnol.	5
<u>National Grid</u>	Mae'r cwmni wedi datblygu adnodd <i>Natural Capital</i> sy'n defnyddio data trydydd parti i ddarparu gwerthoedd ariannol dangosol sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau ecosystem, fel dal a storio carbon, manteision o ran ansawdd aer lleol, rheoli llifogydd a hamdden.	Mae hyn wedi helpu'r cwmni i wneud penderfyniadau gwell, mwy cynaliadwy, a nodi cyfleoedd newydd i ddarparu mwy o'r gwasanaethau hyn trwy ddulliau rheoli rhagweithiol, cydweithio ac ymgysylltu â'r gymuned.	5
<u>Cyngor Sir Gâr</u>	Mae'r Awdurdod Lleol wedi paratoi canllawiau i Gynghorau Tref a Chymuned (Cynghorau) i'w helpu i gydymffurfio â'u dyletswyddau adran 6. Bydd hyn yn helpu Cynghorau i gyflawni eu dyletswyddau adran 6 yn ogystal â thimau cynnal a chadw tiroedd awdurdod lleol, gyda'r bwriad o sicrhau y bydd mwy o dir yn cael ei	Hefyd, maen nhw wedi cydweithio â'r Ardd Fotaneg Genedlaethol drwy brosiect Tyfu'r Dyfodol i gynnal gweithdy undydd gyda chyfraniadau gan rannau eraill o'r DU a mynychwyr o Sir Gâr ac awdurdodau cyfagos. Y nod oedd ysbrydoli a darparu enghreifftiau i Gynghorau Tref a	3 a 6

reoli ar gyfer bioamrywiaeth, ac y bydd costau o bosib yn lleihau yn sgil mwy o dorri a phlannu cynaliadwy.

Chymuned lleol ar reoli eu manau gwyrdd er mwynhad y cyhoedd, bioamrywiaeth a phryfed peillio.